

Asia: VN/24182/2023

Eläinsuojelurikosten rangaistukset ja eläintenpitokielto - Arviomuistio

Näkemyksenne eläintenpitokiellon käytön lisäämisestä ja kiellon keston pidentämisestä?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Ensinnäkin kannatamme arviomuistiossa esitettyä ehdotusta siitä, että törkeään eläinsuojelurikokseen syyllistynyt henkilö olisi aina määrättävä eläintenpitokieltoon ilman nykyisen kaltaista poikkeusmahdollisuutta. Perusmuotoiseen eläinsuojelurikokseen syyllistynyt henkilö olisi puolestaan määrättävä eläintenpitokieltoon, jollei kiellon määräämättä jättämiselle ole erityisen painavia syitä. Kiellon määräämättä jättämisen tulisi olla perusmuotoiseen eläinsuojelurikokseen syyllistymisen tilanteissa poikkeus, joka tulisi erikseen perustella. Tämä vastaisi nykyistä paremmin lainsäätäjän tarkoitusta.

Toiseksi, törkeään eläinsuojelurikokseen tuomitun kohdalla eläintenpitokielto tulisi nähdäksemme aina määrätä pysyväksi. Kuten arviomuistiossa on todettu, törkeässä eläinsuojelurikossäännöksessä tarkoitetut teot ovat laadultaan erittäin törkeitä ja osoittavat tekijässään yleensä vakavaa piittaamattomuutta eläimen hyvinvoinnista.

Kolmanneksi, nähdäksemme eläintenpitokiellon tulisi lähtökohtaisesti koskea kaikkia eläinlajeja. Poikkeus tähän tulisi erikseen perustella eläinten hyvinvoinnin kannalta tarpeelliseksi. Törkeän eläinsuojelurikoksen kohdalla eläintenpitokiellon tulisi poikkeuksetta koskea kaikkia eläinlajeja.

Neljänneksi, kannatamme muistiossa esitettyä ehdotusta eläintenpitokiellon vähimmäiskeston pidentämisestä. Nähdäksemme eläintenpitokieltojen minimikesto tulisi perusmuotoisen eläinsuojelurikoksen kohdalla olla vähintään viisi (5) vuotta ja törkeän eläinsuojelurikoksen kohdalla eläintenpitokiellon tulisi aina olla pysyvä.

Näkemyksenne eläintenpitokiellon rikkomisesta säädetyn rangaistusasteikon muuttamisesta?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Kannatamme arviomuistiossa esitettyä ehdotusta muuttaa eläintenpitokiellon rikkomisen rangaistusasteikkoa siten, että siitä voi seurata vankeusrangaistus. Olemme tältä osin samaa mieltä arviomuistiossa esitettyjen perusteluiden kanssa. Rangaistusasteikon muuttamisen lisäksi olisi tärkeää tehostaa eläintenpitokiellon noudattamisen valvontaa.

Edellä mainituille toimenpiteille mahdolliset vaihtoehtoiset keinot?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Rikoslainsäädännön kiristystä voidaan pitää oikeasuuntaisena, mutta yksinään riittämättömänä keinona eläinten suojelun parantamiseksi. Tämä johtuu siitä, että rikoslailla ei voida puuttua eläinten aseman ja kohtelun taustalla vaikuttaviin rakenteellisiin ongelmiin. Eläimet ovat ihmiseen nähden oikeudellisesti alisteisessa asemassa: niitä voidaan käyttää hyödykkeinä, vahingoittaa ja tappaa lähes minkä tahansa ihmisen intressin vuoksi. Lainsäädäntö ei aseta eläinten käytölle määrällisiä rajoja eikä mahdollista sen arviointia, onko käyttö perusteltua tai välttämätöntä. Ongelma tiivistyy oikeusjärjestelmän rakenteeseen: perustuslaissa suojataan ihmisen elinkeinovapautta ja omaisuudensuojaa, siinä missä eläinten suojelu on pyritty toteuttamaan tavallisen lain tasolla. Oikeushierarkia sekä perustuslain etusijäsäännökset eivät mahdollista eläinten etujen tosiasiallista huomioimista.

Rikosoikeudellisten seuraamusten tiukentaminen voi luoda vaikutelman eläinsuojelun paranemisesta, vaikka rakenteelliset ongelmat säilyvät ennallaan. Lisäksi rikosoikeuden jälkikäteinen luonne ei tuo oikeutta rikoksen kohteeksi joutuneille eläimille, jotka ovat monesti jo kuolleet ennen prosessin alkamista. Rikoslainsäädännön kehittäminen ei siten voi merkittävästi parantaa eläinten suojelua, ellei samalla puututa ongelmien rakenteellisiin juurisyihin.

Eläinten oikeudellisen aseman heikkous näkyy myös prosessioikeudellisena ongelmana. Tällä hetkellä rikosprosessissa eläimellä ei ole asianosaiskelpoisuutta tai edustajaa tuomioistuimessa. Syyttäjän tehtävänä on rikosvastuun toteutuminen, ei eläimen edustaminen – tämä ilmenee jo siitä, etteivät syyttäjät suuressa osassa tapauksia vaadi eläintenpitokiellon määräämistä, kuten arviomuistiossakin on esitetty. Eläimen etua ei näin ollen rikosprosessissa valvo kukaan.

Siksi lakiin tulisi sisällyttää säännös eläinten asianosaiskelpoisuudesta ja oikeudesta lailliseen edustajaan. Eläimen puhevaltaa voisi käyttää sen omistaja silloin, kun omistajan ja eläimen edut eivät ole ristiriidassa. Mikäli edut ovat ristiriidassa – esimerkiksi tilanteessa, jossa omistajaa epäillään eläimen kaltoinkohtelusta – edustajana voisi toimia viranomaisen hyväksymä ja nimeämä, kelpoisuusvaatimukset täyttävä henkilö. Tällaisiksi vaatimuksiksi tulisi säätää esimerkiksi oikeustieteellinen koulutus sekä perehtyneisyys ja kokemus eläinoikeudesta. Laillisella edustajalla tulisi olla oikeus tulla kuulluksi eläimen oikeutta tai etua koskevassa asiassa ja valittaa päätöksestä eläimen puolesta.

Asianosaiskelpoisuudestakaan säätäminen ei yksinään poista eläinsuojelun rakenteellisia ongelmia. Tästä näkökulmasta keskeinen ratkaisu olisi vahvistaa eläinten oikeudellista asemaa tunnustamalla eläinten intressit perustuslaissa - eli säätää eläimille perusoikeudet. Perustuslakivaliokunta on eläinten hyvinvointilain käsittelyn yhteydessä todennut, että eduskunta voi päättää säätää eläimille oikeuksia (PeVL 106/2022 vp). Lisäksi valiokunta muistutti lausunnossaan, että EU:n jäsenvaltiot ovat SEUT 13 artiklan nojalla sitoutuneet ottamaan eläinten hyvinvoinnin täysimääräisesti huomioon, ja että tämä velvoite on huomioitava myös perustuslain uudistustarpeita arvioitaessa.

Useat valtiot – kuten Saksa, Itävalta, Sveitsi ja Belgia – ovat jo sisällyttäneet eläinten suojelua koskevia kirjauksia perustuslakeihinsa. Kansainvälisen oikeuskehityksen ja perustuslakivaliokunnan lausunnon valossa Suomen eläinoikeusjuristit ry katsoo, että myös Suomessa on aiheellista käynnistää selvitystyö eläinten perusoikeuksien kirjaamisesta perustuslakiin. Toivomme, että oikeusministeriö ryhtyy valmistelemaan tätä uudistusta.

Muita huomioita

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Turkki Anna
Suomen eläinoikeusjuristit ry